

Коцур Л. Енергетичні ресурси як фактор впливу на національну безпеку України / «Безпека життєдіяльності і охорона здоров'я дітей і молоді ХХІ сторіччя: сучасний стан, проблеми та перспективи». Збірник наукових праць. – П-Хм., 2014. – 410 с. (115-120). Детальніше тут: <http://confpol.webnode.com.ua/naukova-robota/kotsurlm/>

УДК

Коцур Леся Михайлівна

Аспірант

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ

імені Г. Сковороди»

dombrovska_ne@ukr.net

**ЕНЕРГЕТИЧНІ РЕСУРСИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА
НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ**

**ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ НА
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ**

**ENERGY RESOURCES AS A FACTOR AFFECTING NATIONAL
SECURITY UKRAINE**

Проаналізовано особливості впливу енергетичних ресурсів іноземних держав на національну безпеку України та розглянуто альтернативні джерела енергоресурсів, що зменшують енергетичну залежність країни.

***Ключові слова:** Україна, енергетична безпека, Російська Федерація, енергетичні транспортні коридори, енергетична залежність.*

Проанализированы особенности влияния энергетических ресурсов иностранных государств на национальную безопасность Украины и

рассмотрены альтернативные источники энергоресурсов, уменьшающие энергетическую зависимость страны.

Ключевые слова: *Украина, энергетическая безопасность, Российская Федерация, энергетические транспортные коридоры, энергетическая зависимость.*

The features of the impact energy of foreign states to Ukraine's national security and considered alternative sources of energy that reduce energy dependence.

Key words: *Ukraine, energy security, Russian Federation, energy transport corridors, energy dependence.*

Глобалізація світових процесів позначилися на підходах до проблем безпеки. Стало очевидним, що використання, зловживання та маніпуляції з дефіцитними ресурсами ведуться з політичною або економічною метою. Випадкове порушення у постачаннях внаслідок техногенних аварій і стихійних лих створюють реальні загрози для нормальної життєдіяльності держав. Доступ до дефіцитних ресурсів або ресурсів, які можуть загрожувати безпеці країни, політичні лідери деяких країн можуть використовувати як причини для підтримки військової присутності у регіоні; нарощування військово-морських сил; розміщення сил швидкого розгортання або присутності військ на територіях інших країн.

Проблемі енергетичних ресурсів як стратегічному джерелу безпеки присвятили свої праці такі дослідники як В. Микитенко «На чому базується енергетична безпека держави» [4], О. Волович «Енергетичні війни» Росії як чинник консолідації і європейської інтеграції пострадянських держав» [1], О. Михайлюк «Енергетична безпека півдня України та шляхи її зміцнення» [5], В. Шевченко «Пріоритетні напрямки соціально-економічного розвитку українського Причорномор'я: енергетичний аспект» [8], О. Дудченко

«Енергетичні пріоритети України в чорноморсько-каспійському регіоні» [3] та інші, де зробили наголос на прогалинах у енергетичній безпеці України.

На сьогоднішній день, є кілька видів корисних копалин, виснаження яких або зміна традиційних напрямів їх транспортування сприймається державами на рівні потенційних причин конфлікту. До складу таких «критичних ресурсів» передусім належать енергоносії та прісна вода. Нафтова криза 1973 р. змусила уряди провідних країн переглянути підходи до національної безпеки з погляду впливу на безпеку економічних чинників, і насамперед залежності економіки від природних ресурсів.

У 2011 році й Україна підписала Договір про входження до Світового Енергетичного Співтовариства, що у свою чергу відкривало перспективи для розвитку торговельних відносин українських і європейських газових трейдерів, дало унікальну можливість здійснити ринкові перетворення сектора згідно з правилами Третього енергетичного пакету. Водночас, збільшилася і кількість загроз в енергетичній безпеці України. Зокрема, Газпром РФ прагне до монополізації сфери поставок природного газу до Європи, блокуючи допуск інших гравців: Азербайджан, Казахстан, Туркменістан, Узбекистан, Україну. Така енергетична політика РФ спонукає Україну застосовувати європейські стандарти для зниження енергетичної залежності [7].

В Україні є кілька варіантів вибору, які ефективно можна використати для того, щоб зменшити цю вразливість:

- джерела постачання мають бути різноманітні;
- створювати сильні союзні альянси або проводити сприятливий політичний курс, який зменшував би ризик зриву постачання сировини;
- розвивати та вдосконалювати альтернативні джерела енергії;
- використовувати ресурси економніше з метою обмеження загальних обсягів споживання;
- використовувати дипломатичні методи переконання;
- використовувати методи економічного примусу;

- використовувати військову силу;
- бути здатними розподіляти по економічній інфраструктурі різницю в постачанні з тим щоб можна було амортизувати витрати.

Крім того, Україна має значний потенціал нафтогазових родовищ. У 2013 р. було виявлено на 402 одиниці родовищ на нафту і газ в Україні. Резервний фонд підготовлених до пошуково-розвідувального буріння структур в Україні становив 147 одиницю. Не дивлячись на це головним завданням залишається нарощувати сировинну базу за рахунок проведення сейсмічних досліджень та пошуково-розвідувального буріння на перспективних площах, що необхідно для забезпечення потреб національної економіки [7].

Для України проблема диверсифікації постачань енергоносіїв та позбавлення енергетичної залежності від Росії перетворилася на головне завдання її національної безпеки. Підтримка існуючих та створення нових транспортних коридорів в умовах збройного конфлікту на Донбасі та анексії Криму Росією нових набуває життєво важливого значення.

Підтримка транспортного потенціалу країни завжди тісно пов'язана з проведенням активної зовнішньої політики, яка має чітку визначену економічну складову і націлена на довгострокову перспективу. Мабуть, ніколи ще у світовій історії експортний імператив не був таким значущим, як у наші дні. Справа в тому, що сучасні підходи до процесів інтеграції засновані на необхідності включення не тільки в найрізноманітніші інтернаціональні виробничі ланцюги, а й у процеси обміну сировиною, товарами, капіталом. Транспортні коридори є своєрідними нервовими закінченнями державного організму, що спонукають його економіку і політику до відповідних дій, але вони також функціонують як «кровоносні потоки», що постачають необхідну сировину, товари, людські ресурси тощо [6].

Саме тому формування і забезпечення безперебійної діяльності транспортних коридорів завжди належить до питань «великої політики», де зіштовхуються протилежні інтереси, а конкретні дії держав (або окремих

груп) можуть істотно впливати на підсумкові рішення по транспортних коридорах, і, як наслідок, на весь хід розвитку регіону. Так, наприклад, активні зусилля Російської Федерації виключити з діючої схеми українські потужності транспортування нафти і газу до Східної Європи за рахунок введення у дію нових магістральних нафто- та газогонів поза територією України – проекти «Блакитний потік» та «Ямал – Західна Європа» переслідують не так економічні, як політичні цілі, а саме: не допустити диверсифікації українських джерел постачання енергоносіїв, зберегти енергетичну залежність України і тим самим створити умови для об'єднання двох країн у майбутньому [2].

Таким чином, зростаюча залежність України від іноземних енергетичних ресурсів може завдати великого удару по національній безпеці. Тому, активна розробка чіткої внутрішньодержавної енергетичної стратегії позбавить Україну від негативних зовнішніх впливів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волович О. «Енергетичні війни» Росії як чинник консолідації і європейської інтеграції пострадянських держав / Енергетична безпека України : зб. ст. та аналітичних матеріалів /за заг. ред. О.О. Воловича / Національний інститут стратегічних досліджень, Регіональний філіал у м. Одесі ; – Одеса : Фенікс , 2009. – 356 с.
2. Газотранспортний проект «Блакитний потік»: уроки для України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/Monitor31/04.htm>.
3. Дудченко О. Енергетичні пріоритети України в чорноморсько-каспійському регіоні / Енергетична безпека України : зб. ст. та аналітичних матеріалів /за заг. ред. О.О. Воловича / Національний інститут стратегічних досліджень, Регіональний філіал у м. Одесі ; – Одеса : Фенікс , 2009. – 356 с.
4. Микитенко В. На чому базується енергетична безпека держави / В.

- Микитенко // Вісник Національної академії наук України. – 2005. – №3. – С.41-46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2005_3_7.pdf.
5. Михайлюк О. «Енергетична безпека півдня України та шляхи її зміцнення» / Енергетична безпека України : зб. ст. та аналітичних матеріалів /за заг. ред. О.О. Воловича / Національний інститут стратегічних досліджень, Регіональний філіал у м. Одесі ; – Одеса : Фенікс , 2009. – 356 с.
  6. Міжнародні транспортні коридори і Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19430/>.
  7. Мізовець А. Енергетична безпека має базуватися на видобутку власного газу [Електронний ресурс] – А. Мізовець. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/amyzovets/article/14935.aspx>.
  8. Шевченко В. «Пріоритетні напрямки соціально-економічного розвитку українського Причорномор'я: енергетичний аспект» / Енергетична безпека України : зб. ст. та аналітичних матеріалів /за заг. ред. О.О. Воловича / Національний інститут стратегічних досліджень, Регіональний філіал у м. Одесі ; – Одеса : Фенікс , 2009. – 356 с.